

Memorijalni centar „Faust Vrančić“: osam godina u misiji popularizacije lika i djela Fausta Vrančića

Zlatka Rodin

Memorijalni centar „Faust Vrančić“ smjestio se na otoku Prviću u šibenskom arhipelagu, nedaleko od Vrančićevog rodnog Šibenika. Zalaganjem otočne udruge „Narodno zdravlje“ iznjedren je projekt izgradnje Centra, koji je sufinanciran od prepristupnih fondova EU i Grada Vodica pod čiju nadležnost spada otok Prvić te je Centar otvoren 14. rujna 2012. godine.

Na otoku Prviću, koji se može pohvaliti time da je jedan od sedam hrvatskih otoka bez automobila, nalaze se dva naselja: Prvić Luka i Prvić Šepurine. Oba su naselja povezana s Faustovim životom, ali i smrću. Naime u Prvić Šepurinama nalazi se renesansni ljetnikovac Draganić-Vrančić, dok se u crkvi sv. Marije od Milosti u Prvić Luci nalazi grobnica Fausta Vrančića. Spomenuti ljetnikovac, koji je zaštićen kao kulturno dobro Republike Hrvatske, polovinom 16. stoljeća kupio je Faustov otac Mihovil zajedno s velikim imanjem na kojem je Faust kao dječak proveo mnoga bezbrižna ljeta svog djetinjstva, prije nego što će otići stricu Antunu u Ugarsku na školovanje. Koliko je Faust volio otok vidi se iz dodatka njegovoj oporuci, koju je sastavio u Veneciji svega pet dana prije svoje smrti. Želja za povratkom u rodni kraj bila je osujećena bolešću te se Faust, sluteći da se u domovinu neće vratiti živ, odlučuje pobrinuti da barem njegovi posmrtni ostaci završe tamo, u lijesu u kojem će biti položene i njegove objavljene knjige i jedan rukopis o povijesti Dalmacije. Tim svojim činom Faust je današnjim stanovnicima i prijateljima Prvića dao snažan argument zašto baš na ovom otoku osnovati ustanovu koja će se baviti interpretacijom njegova lika i djela.

Sam objekt smješten je u neposrednoj blizini Faustova groba i crkve, a sastoji se od dvije etaže. Na donjoj, koja s

jedne strane obrubljuje glavni mjesni trg i pročeljem dočekuje putnike koji se iskrcavaju s brodova Jadrolinijine flote, nalazi se stalni postav Centra, dok se na gornjoj smjestio mediteranski vrt s tri velike makete Vrančićevih izuma i ugostiteljski objekt s pogledom na uvalu Prvić Luke. Odabir vanjskih maketa nije slučajna. Njima su predstavljani:

- ♦ najpoznatiji Faustov izum Homo volans – maketa padobrana s pripadajućim padobrancem;
- ♦ Željezni most – ova suvremena inačica utjelovljuje prvu ideju lančanog visećeg mosta u povijesti; i
- ♦ Mlin za masline – između čak osamnaest vrsta mlinova izabran je upravo ovaj kao simbol povezanosti s otokom na kojem je obitelj Vrančić posjedovala maslinike.

Unutarnji dio postava Memorijalnog centra smjestio se u 98 m² velikoj prostoriji i tematski obrađuje Faustov životni put i njegova objavljena i neobjavljena djela, s posebnim

naglaskom na dva najznačajnija: *Rječnik pet najuglednijih europskih jezika* i *Nove strojeve*. Makete i modeli većine njegovih izuma iz ove posljednje knjige izloženi su kao dio postava, a djelo su ruku dr. Vladimira Lučeva. Posjetiteljima je dozvoljeno, uz asistenciju osoblja, pokretati neke od njih kako bi bolje razumjeli njihovu primjenu.

Prilikom izrade muzeološke koncepcije i osmišljavanja postava korištena je i digitalizirana arhivska građa koja je dobivena ljubaznošću sljedećih institucija: Biskupijski arhiv Šibenik, Muzej grada Šibenika, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Sveučilišna knjižnica u Budimpešti, Znanstvena knjižnica Dubrovnik i Znanstvena knjižnica Zadar. Dio postava koji interpretira Faustov život potkrijepljen je mnoštvom preslika dokumenata iz spomenutih izvora koji pričaju priču o njegovu studiju u Padovi, odnosu sa slavnim stricem, radu na dvoru Rudolfa II. u Pragu, zaređenju nakon smrti supruge te njegovim posljednjim željama. *Digitalizirani Rječnik* i

INFO

Memorijalni centar „Faust Vrančić“: <http://mc-faustvranctic.com/hr/>

Nove strojeve moguće je „prelistati“ na tabletima na kojima najmlađi posjetitelji ujedno igraju edukativne igrice inspirirane izumima iz *Novih strojeva*. Prije nego je njegov životni put ostavio tragove u vidu prezentiranih dokumenata i odveo ga iz Šibenika i Prvića na putovanje od Požuna (Bratislave) i Padove, preko Venecije i Rima do Veszpréma, Beča i Praga, Faust je bio nadareni dječak koji je o nepoznatoj budućnosti maštao upravo na otoku Prviću, što je i prikazano u kratkom filmu koji se kontinuirano projicira u Centru.

Memorijalni centar „Faust Vrančić“ ima za svoj osnovni cilj promociju i popularizaciju lika i djela Fausta Vrančića, jednog od najvećih hrvatskih velikana koji nas je zadužio prvim rječnikom našeg jezika te mnogim izumima koje je ne samo poboljšao na korist čovječanstvu, nego i imao prilike prvi objaviti u povijesti tehničke literature. Prvi funkcionalni padobran, prvi lančani viseći most, prvi metalni most, prva žičara

i prvi amortizer za kočije njegova su najznačajnija djela, što ga stavlja uz bok izumiteljima svjetskog glasa. Budući da je Memorijalni centar „Faust Vrančić“ javna ustanova u kulturi koja obavlja muzejsku djelatnost u maniri interpretacijskog centra, naglasak je na interpretaciji – kako onoj koju nude multi-medijski i interaktivni sadržaji, tako i onoj osobnoj koju posjetiteljima pruža osoblje putem uvodnih predavanja, stručnih vodstava ili pak tematskih predavanja. Posebnu pažnju Centar posvećuje razvijanju i održavanju suradnje s ustanovama predškolskog i školskog odgoja i obrazovanja što rezultira time da su proljeće i jesen svake godine sezona sve brojnijih grupnih posjeta. Stoga su od iznimne važnosti edukativne aktivnosti koje Centar provodi putem radionica i kvizova dok je u procesu nastanka i edukativna igra o Faustu Vrančiću.

Centar također ima cijeli niz uspješnih suradnji, domaćih i međunarodnih, koje su rezultirale predavanjima,

izložbama, znanstvenim skupom i tiskanim publikacijama. Sudjelujući svake godine u manifestacijama na državnoj razini, kao što su Noć muzeja, Međunarodni dan muzeja, Edukativno-muzejska akcija, Svjetski dan knjige i dr., kao i onima lokalnog karaktera poput festivala Kreativni dani Fausta Vrančića, Centar svoj doprinos daje u vidu predavanja i radionica na temu Fausta, ali i otočne baštine. Naime, jedna od djelatnosti Centra je ujedno promocija i očuvanje baštine otoka Prvića, pa se stoga Centar u posljednje vrijeme posvetio upravo baštinskim projektima koje provodi s pojedincima iz lokalne zajednice. Jedan od važnijih ciljeva Centra jest učvrstiti svoju poziciju kulturnog centra otoka i sjecišta suradnje lokalnog stanovništva, umjetnika te stručnjaka iz raznih područja kojima se Faust bavio ili onih koji se bave Faustom; biti istinsko mjesto razmjene, suradnje i stvaranja novih vrijednosti. ■

